

مجموعه کتاب-کاربردی طب اسلامی و سنتی نوین (۳)

مزاج شناسی (۱)

دکتر افراسیابیان

اسد حکیمی

به کوشش:

واحد آموزش موسسه بین المللی علمی، آموزشی و فرهنگی حکیم طب

مدرّسنامه	۱	افراسیابیان، حمیدالله، ۱۳۲۰ -
عنوان و نام پدیدآور	۲	مزاج شناسی (۱) / افراسیابیان، اسد حکیمی؛ به کوشش واحد آموزش موسسه بین المللی علمی، آموزشی و فرهنگی حکیم طب
مشخصات نشر	۳	تهران: سپهر خدیش، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۴	۱۲۰ ص.
فروست	۵	مجموعه کتاب-کارپردی طب اسلامی و سنتی نوین؛ ۲.
شابک	۶	۹۷۸-۶۰۰-۵۰۳۱-۲۰-۱
وضعیت فهرست نویسی	۷	فیا
موضوع	۸	پزشکی سنتی -- ایران
موضوع	۹	پزشکی اسلامی
موضوع	۱۰	اعلام چهارگانه
نشانه افزوده	۱۱	حکیمی، اسد، ۱۳۳۹ -
نشانه افزوده	۱۲	موسسه بین المللی حکیم طب
رده بندی کنگره	۱۳	R ۶۳۹.۰۲۶۷۱۳۷/۸
رده بندی دیویی	۱۴	۶۱۰/۹۵۵
شماره کاتالوگ ملی	۱۵	۲۵۵۴۳۴۲
تاریخ درخواست	۱۶	۱۳۹۰/۰۸/۲۹
تاریخ پاسخگویی	۱۷	۱۳۹۰/۰۹/۰۵
کد پیگیری	۱۸	۲۵۵۴۳۴۲

عنوان: مزاج شناسی (۱)

پدید آورنده: دکتر افراسیابیان، اسد حکیمی

ناشر: موسسه انتشاراتی سپهر اندیش حروفچینی: زهرا هاشمی

نوبت چاپ: نوبت اول امور فنی و هنری: صادق توکلی کورایم

ویراستار: محمد مهدی حکیمی زمان چاپ: ۱۳۹۰ قطع: وزیری

تیراژ: ۱۰۰۰ بهاء: ۳۰۰۰ تومان چاپ: فرشیه صحافی: فرشیه

تهیه شده در: موسسه بین المللی علمی، آموزشی و فرهنگی حکیم طب

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۳	 درس اول: طب اسلامی و سنتی
۱۵	 تعریف طب
۱۵	 دامنه علم طب سنتی ایران عبارت است از
۱۶	 تفاوت اساسی طب سنتی با طب کلاسیک و عوارض دارویی
۱۸	 مبانی و مفاهیم بنیادین در طب مزاجی
۲۱	 بدن آدمی از چه ساخته شده است؟
۲۵	 درس دوم: امور طبیعییه
۲۷	 ارکان یا عناصر
۲۸	 خصوصیت نقل یا فشردگی
۳۱	 اهمیت و جایگاه عناصر
۳۵	 درس سوم: مزاج شناسی
۳۷	 مزاج
۳۷	 تعریف مزاج
۴۵	 درک مفاهیم بنیادین طب مزاجی
۴۷	 جدول مزاج غیرمعتدل
۴۸	 مزاج در نظام طبیعت و انسان
۴۹	 بهار فصل دم
۴۹	 تابستان فصل صفرا
۵۰	 پاییز فصل سودا
۵۰	 زمستان فصل بلغم
۵۳	 انواع تیپ های مزاجی
۵۵	 مزاجهای انواع
۵۶	 مزاج رفتارها و پندارها
۵۶	 مزاج رفتارها

۵۹	مزاج پوشش ها
۵۹	مزاج مساکن
۶۰	مزاج عطرها
۶۱	مزاج رنگ ها
۶۲	مزاج مناظر
۶۴	مزاج اصوات
۶۶	نوع مزاج اصوات در طبیعت
۶۷	نوع مزاجهای صدهای صنعتی
۶۷	مزاج نواها
۷۰	مزاج آوای مینوی
۷۲	مزاج لحن و طنین صدا
۷۳	مزاج آوای آسمانی
۷۳	مزاج آوای قرآنی
۷۵	مزاج دودها
۷۵	مزاج کانی ها
۷۷	درس چهارم: معیارهای تشخیص مزاج شناسی
۸۰	نکات تکمیلی معیار های تشخیص مزاج
۸۲	الف) فرایند ساختاری
۸۶	ب) فرایند رفتاری (حرکتی)
۸۷	تشخیص مزاج طبیعی افراد و نمودارهای ابعادی
۹۱	درس پنجم: اخلاط
۹۳	اخلاط
۹۴	نسبت اخلاط مورد نیاز و نقش آن در ساختار بدن انسان
۹۴	کیفیت اخلاط
۹۵	بلغم غیرطبیعی پنج نوع می باشد
۹۷	کیفیت تولید اخلاط
۱۰۰	نشانه های غلبه اخلاط اربعه در بدن
۱۰۳	انواع هضم
۱۰۵	نکته هایی درباره اخلاط

۱۰۷	درس ششم: ارکان اعضاء ، قوا و افعال
۱۰۹	اعضاء
۱۱۰	قوا
۱۱۲	افعال

www.ketab.ir

پیشگفتار :

سپاس و ستایش خدای را که همه موجودات هستی (انسان، نبات، جماد) را از چهار ارکان اصلی آب، هوا، خاک و آتش آفریده است. در مجموعه دگرگونیهای اجتماعی قرن اخیر، گرایش شدید مردم به گیاهان دارویی و طب سنتی (طب ابن سینا) جالب توجه است. گرایشی که تقریباً فراگیر جهانی است. در جامعه امروز همه ملتها بخصوص اکثر کشورهای اروپایی و آمریکایی، پیشرفته و در حال پیشرفت ، به منظور داشتن جسم و روحی سالم برای خانواده ها و جامعه خود ، نسبت به سالهای گذشته، روزبه روز علاقه و توجه آنها در مقیاس جهانی از اولویت خاص در حال بهره مندی است این توجه شدید بی دلیل نبوده بلکه به منطق واصل طبیعت خلقت برمی گردد. مردم تمام کشورها بخصوص کسانی که توانائی آنها ضعیف و از سرمایه کمتری برخوردارند، توجه به بهداشت و سلامت خود و خانواده را ، از اهم نیازها و برنامه های اولیه زندگی خود قرار می دهند.

تمدن جهان امروز وجود متفاوت دارد. دگرگونی تکنیک زندگی مرتباً به وسعت و تنوع نیاز انسانها می افزاید و انسانها را، از مهارتها و تواناییهای جدید بهره مند می کند. در اثر این تحولات تدریجی چه بسا هدفهای مهمی که روزی بعنوان مقاصد تجملی مطرح بوده اند و اکنون یک نیاز اجتناب ناپذیر عمومی جلوه می کنند. روشن و واضح است که کسب مهارت برای مقابله با نیازهای متنوع و پیچیده زندگی و داشتن جسم و روح سالم و همچنین جامعه ای سالم، استفاده از تکنیک های نو و کاربردها و ابزارهای جدید برای آسایش و آرامش بیشتر، خود مستلزم توسل جستن به دانش و فنون پیشگیری ، بهداشت و سلامت با استفاده از آموزه های دینی و ملی در امور طب که از فطرت و طبیعت خلقت

می باشد، در وجود و نهاد هر انسانی نهفته است را، می طلبد .

برخورداری از کسب اطلاعات عمومی پیشگیری و سلامت در جامعه امروزی، با ابعاد وسیع نیازهای روزمره انسان ، علاقه مندان و خیرخواهان جامعه را بر آن داشته، تا برای مقابله با فرهنگ غلط طب غربی ، که روز بروز بر مشکلات و کسالت‌های همه مردم می افزاید، بتوانند توانایی های لازمی را فراهم آورند، تا برای ترویج و ایجاد فرهنگ و نهضت پیشگیری براساس آموزه های دینی و سنتی با ضرورت‌های بهداشت و سلامت خانواده ها و جامعه و جلوگیری از بیمارها و ناهنجاریهای جامعه ، آماده گی لازم را مهیا و برنامه ریزی کنند.

نتیجه بکارگرفتن اندیشه و کسب دانش طب اسلامی و سنتی ایران (دانش به همراه بینش) که از مسیر تکامل تربیت طبیعی و فطری حاصل می شود تسلط انسان به طبیعت، مهارکردن تاریکی ها، فاصله ها، سرما، گرما، کشف علل بیماریها و یافتن راههای پیشگیری و مبارزه با آنها ، و حفظ میراث فرهنگی جامعه، از جمله در امور طب (پیشگیری و سلامت) و انتقال آن به نسل های آینده می باشد.

در جامعه امروز آموزش و اطلاع رسانی تنها وسیله دسترسی به تکنیک های قویتر و توسعه و پیشرفت بیشتر بوده و رقابت دامنہ داری که برای استفاده از تکنیک های جدید و تأسیس شرایط بهتر زیستن و ایجاد جامعه ای سالم (آسایش همراه با آرامش)، که در جامعه امروز تشنه آن مطالب می باشد، انگیزه و تلاش و کوشش وسیعی را می طلبد که برای بنیاد گذاری نظامی جامعتر و سود بخش تر، فرهنگ و نهضت پیشگیری را به منظور سلامت خانواده ، و جامعه مهیا نمایند.

دگرگونیهای سریع روزمره زندگی امروزی، ما را بر آن داشته تا نسبت به ترویج نهضت پیشگیری ، به خاطر نیاز های مبرم جامعه به تربیت و کسب آمادگی برای قبول تحول در ابعاد گوناگون طب اسلامی و سنتی ، برای حیات و سلامت همه انسانها، حرکت و

تکانی به خود و اطرافیان داشته باشیم.

جزوه ای که پیش رودارید با موضوع مزاج شناسی ، که با تلاش واحد آموزش این موسسه تهیه و تدوین گردیده ، یکی از دروس پایه دوره مقدماتی طب اسلامی و سنتی ایران زمین می باشد که با همکاری معاونت آموزش و مدیران بزرگوار و علاقمند به طب اسلامی و سنتی دانشکده مهندسی شیمی و نفت دانشگاه صنعتی شریف، توسط اساتید ارجمند ، جناب آقایان دکتر حمید ا... افراسیابیان ، دکتر سید محمد سیادت ، دکتر رضا منتظر ، دکتر سید رضا رضایی و..... تدریس و برگزار می شود، امید است با لطف خداوند و همت و بزرگواری همه اساتید و علاقه مندان و دانشجویان قدیمی هرچند ناچیز در احیای فرهنگ پیشگیری و سلامت همراه با آموزه های دینی و طب ابن سینا برای تمام مردم کشور عزیزمان و جهان برداشته شود.

اسد حکیمی

رئیس هیئت مدیره و مدیر عامل

موسسه بین المللی حکیم طب سلامت

مقدمه:

قصد ما در این نوشتار کوتاه معرفی اجمالی از مبانی و کلیات طب سنتی ایران است، در دو دهه اخیر، موضوع طب سنتی کشورها به صورت جدی بوسیله سازمان بهداشت جهانی (Who) مطرح شده است.

عوارض داروهای شیمیایی، به بن بست رسیدن تعدادی از فرضیات طب جدید و ناتوانی در درمان بیماریهای مزمن، آنچنانکه در کتابچه استرژژی طب سنتی سازمان بهداشت جهانی آمده است، موجب شده که جهانیان به طرف طب سنتی که دستاورد ارزشمند هزاران سال تجربه پزشکی پیشینیان است متوجه گردند.

طب سنتی یک سیستم یا روش اساسی و دقیق در تشخیص و درمان بیماریهاست، برای آنکه بتوانیم از این روش بهره مند شویم، لازم است کاملاً شناخت دقیقی از طب سنتی داشته باشیم، دانشجویان این رشته نیاز دارند، قبل از هر اقدامی، بایستی درک صحیحی از مبانی آن بدست آورند. یادگیری این مکتب پزشکی که مکتب پزشکی مزاجی یا طب اخلاطی نامیده می شود، نیازمند مراجعه به مدرسین یا مراجع نوشتاری و کتابهای معتبر طب سنتی ایران (قانون ابن سینا، الحاوی محمد زکریای رازی و...) خواهند بود، دانشجویان و علاقه مندان به علم پزشکی و طب، برای بدست آوردن نتایج مفید در پی زحمات فراوانی را می کنند، ضرورت دارد که مراحل چهارگانه طب سنتی را که شامل کلیات، تدابیر و معالجات و مفردات و قرابادین است به ترتیب و به شیوه ای علمی پشت سر بگذارند.

کتابی که در پیش روی دارد مربوط به کلیات یا اولین بخش عمده طب سنتی ایران می باشد، به دانشجویان و علاقه مندان گرامی توصیه می شود. قبل از شروع هر درس

مروری بر سؤالات و اهداف آموزشی آن داشته باشند تا بتوانید بهترین بهره ممکن را ، از این دوره آموزشی اخذ نمایید.

www.ketab.ir